

ДО НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ОТКРИТО ЗАСЕДАНИЕ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДОК-
ТОРАНТА ЗАХАРИ ИГНАТОВ ЯНАКИЕВ НА
ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА „ДОГО-
ВОРЪТ ЗА ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ
В БЪЛГАРСКОТО МЕЖДУНАРОДНО ЧАСТНО
ПРАВО”, ПРЕДСТАВЕН ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР”

Р Е Ц Е Н З И Я

от

проф. д-р Иван Владимиров
от УНСС

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ-ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № Р 038-545 от 27 октомври 2014 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски” съм определен за външен член на научното жури за провеждане на открито заседание за защита от редовния докторант Захари Игнатов Янакиев на дисертационен труд на тема „Договорът за имуществено застраховане в българското международно частно право”, представен за присъждане в Юридическия факултет на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6 „Право” (международно частно право). На първото си заседание, което се състоя на 4 ноември 2014 г., научното жури ми възложи да съставя рецензия на така представения дисертационен труд.

Запознаването с дисертационния труд позволява да се направят изводите, които следват по-нататък в тази рецензия.

Темата, на която авторът е посветил своя дисертационен труд, е актуална. Актуалността на темата за договора за имуществено застраховане в българското международно

частно право се обуславя от съвременното обществено и стопанско развитие на Република България като държава-членка на Европейския съюз и като участничка в Европейското икономическо пространство. С увеличаването на мобилността на лицата в рамките на Европейския съюз застраховането на парично оценимите права на физически и на юридически лица става все по-необходимо. С придобиването на имущество и със започването на стопанска дейност от български граждани или юридически лица в други държави-членки на Европейския съюз и от граждани или юридически лица на други държави-членки на Европейския съюз в Република България възниква необходимостта от тяхната застрахователна закрила (с.1 от дисертационния труд).

Дисертационният труд е първото в българската правна литература цялостно самостоятелно изследване с монографична задълбоченост на договора за имуществено застраховане в международното частно право на Република България. Действително на този проблем е отделено от български автори внимание в лекционните курсове по международно частно право и в научни статии, които са публикувани в специализирани издания. Но поради учебните цели на курсовете по международно частно право и поради ограничения им обем досегашните публикации не засягат детайлно всички аспекти на този правен институт.

Структурата на дисертационния труд от 363 страници е съобразена с изискванията на чл.27, ал.2, изр. второ в редакцията според ДВ, бр.19 от 2011 г. от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Тази структура обхваща заглавна страница, увод, изложение, разпределено в четири глави, заключение, декларация за оригиналност и достоверност, както и библиография.

Използвана е цялата достъпна българска и чуждестранна литература в областта на договора за имуществено застраховане в българското международно частно право.

Списъкът на използваните съчинения на български език съдържа 42 заглавия. Списъкът на цитираните съчинения и обяснителни доклади на чужди езици обхваща 65 заглавия. На някои от съчиненията, издадени на чужди езици, се извършва за първи път позоваване в български правен научен труд. Използваните съчинения са коректно цитирани. Кандидатът анализира натрупаната съдебна практика.

Прилагането на методите на логиката, включително на анализа, синтеза, индукцията и дедукцията, както и на нормативния и на сравнителноправния методи са позволили на автора да постигне целта на дисертационния труд, а именно: да се изследват проблемите на международното частно право, възникващи при договор за имуществено застраховане с международен елемент, и да се предложат решения, които биха могли да бъдат от полза на международночастноправната доктрина и практика (с.5).

Изпълнени са задачите на труда, както са формулирани на с.7: а) предлагане на решения на проблема за квалификацията на договора за имуществено застраховане с международен елемент; б) изследване на спецификите на прилагането на някои от институтите на международното частно право в областта на договорите за имуществено застраховане – препращаного, особените повелителни норми и съображението за обществен ред; в) изследване на съществуващите норми за международната компетентност и значението на екзекватурата на чуждестранни съдебни решения и други актове по дела, свързани със застрахователни договори; г) изследване на нормите, меродавни за определяне на приложимото към имуществените застраховки право; д) даване на предложения за подходящото тълкуване на авализираните норми за международната компетентност и приложимото право; е) разглеждане на въпроса за обхвата на приложимото право; ж) даване на предложения *de lege ferenda*, с цел преодоляване на съществуващи неясноти, непълноти и противоречия в уредбата на тази материя.

Авторът на дисертационния труд критично оценява литературните източници и разпоредби на нормативните актове. Той не отбягва да изрази обосновано собствено становище.

Пример съставлява критичното оценяване от кандидата на становищата, които са изразени в цитираните от него и посочени в библиографията трудове на В. Debuissou, N. Wördemann и J. Harris по въпроса за особено повелителните норми като пречка за прилагане на чуждото право и обосноваването на собствено становище за ограничителното тълкуване на такива чуждестранни норми (с.297-298).

Основните твърдения на кандидата са правилни и не възбуждат съмнения. Дисертационният труд показва, че той притежава задълбочени познания по международно частно право, по което е трудът, и че има способности за самостоятелни научни изследвания. Такива познания и способности съгласно чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. второ от Закона за развитието на академичния състав в Република България са предпоставка за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

Съдържанието на дисертационния труд отговаря на изискванията на чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. първо от Закона за развитието на академичния състав в Република България. В труда се съдържат научни и научноприложни резултати, които по мое мнение съставляват приноси в науката за международното частно право.

Такива приноси са научните схващания, които авторът на дисертационния труд доразвива по засегнатите въпроси.

Доразвитие на научно схващане съставлява, например, изводът, че следва да се търси едно ограничително тълкуване на възможността да се дава действие на чуждите особено повелителни норми, т.е. то да зависи от *lex causae*. Разбира се по мнението на автора такова материалноправно съобразяване (вземане предвид) трябва да бъде в съответствие с изискването на чл.44, ал.1 от КМЧП приложимото право да се

тълкува и прилага по начина, по който то се тълкува и прилага в държавата, която го е създала (с.297-298).

Приносен характер имат и добре обосноващите от автора предложения за усъвършенстване на законодателството на Република България (предложения *de lege ferenda*). Такова, например, е предложението чл.245, ал.1 от КЗ да се допълни със следните две изречения: „Към договор за застраховка с международен елемент, сключен с оглед на изпълнението на задължение за сключване и поддържане на застраховка, наложено от българското право, приложимо е българското право. Към договор за застраховка с международен елемент, сключен с оглед на изпълнението на задължение за сключване и поддържане на застраховка, наложено от правото на чужда държава, приложимо е нейното право, само ако то предвижда това” (с.137).

Приносен е характерът и на предложенията за усъвършенстване на нормативни актове на Европейския съюз (предложенията *de conventione ferenda*). Такива са, например, предложенията: а) чл.7, § 4, буква „б” от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорните задължения („Рим I”) да добие следната редакция: „Към договор за застраховка с международен елемент, сключен с оглед на изпълнението на задължение за сключване и поддържане на застраховка, наложено от правото на съда, приложимо е същото това право. Към договора за застраховка, сключен с оглед на изпълнението на задължение за сключване и поддържане на застраховка с международен елемент, наложено от правото на дадена държава (държава-членка), приложимо е нейното право, само ако то предвижда това” (с.137-138); при бъдеща ревизия на „Рим I” да се състави общо с бъдещия „Брюксел IA” определение на големи застрахователни рискове, като от техния кръг се изключат някои застраховки, сключени от типично и предполагаемо икономически слаб и юридически неопитен титуляр на

застрахователна полица, който е физическо лице и потребител, които застраховки сега са включени в този кръг (например, застраховки на багажи и други вещи по време на превоз и на рискове, свързани с яхти и малки самолети, използвани за професионални и търговски цели (с.148); в) уредбата по чл.7, § 3, ал.1 от „Рим I” да бъде допълнена с правна възможност за избиране на правото на държавата по седалището на застрахователя, когато застрахователят не извършва в държавата по обичайното местопребиваване на титуляря на застрахователната полица дейност и не насочва никаква дейност към нея нито самостоятелно, нито чрез посредници и до сключването на договор за имуществено застраховане с международен елемент се е стигнало, тъй като купувачът на застраховката по своя инициатива се е обърнал към застраховател в чужбина (с.180-181).

Съществени части на дисертационния труд са публикувани в три студии, които са поместени в коментар и в сборници, издадени в София.

Позволявам си да привлека вниманието на автора върху някои части от изложението, които по мое мнение се нуждаят от допълнително аргументиране и/или от уточняване.

От допълнително аргументиране имат нужда твърденията, които са обединени под т.11 на с.239, включително извън режима на „Рим I” и „Рим II”. Всъщност по силата на чл.99, ал.1 от КМЧП, когато се разглежда въпросът за приложимия закон за встъпването на застрахователя в правата на удовлетворения застрахован, необходимо е да се направи разграничение. За предпоставките на встъпването и изобщо за взаимните права и задължения на застрахователя и на удовлетворения застрахован по встъпването приложимо е правото, което урежда по същество договора за имуществено застраховане. Колкото се отнася до правата, които удовлетвореният застрахован има срещу длъжника и в които застрахователят встъпва от датата на удовлетворяването на застрахования, за тях е приложимо правото, което урежда по

същество отношенията между застрахования и длъжника. Така, например, при суброгацията застрахователят, като заменя в правата му удовлетворения застрахован собственик на товар, встъпва в неговите права по отношение на превозвача вече не като контрагент по договора за имуществена застраховка, а като страна по договора за превоз. Въпросите за отговорността на превозвача пред суброгиралия се застраховател се решават според нормите, които регулират не договора за застраховка, а договора за превоз на товар. Върху иска на застрахователя се разпростира правилото за ограничаване на отговорността на превозвача по съответния вид транспорт.

От уточняване се нуждае, например, означаването на представения на вниманието на научното жури дисертационен труд като „проект за дисертация” (с.8, ред 2 отгоре надолу, както и на други места в изложението и в автореферата). С представянето му за защита с оглед на присъждане на образователната и научна степен „доктор” дисертационният труд е престанал да бъде проект.

Друг пример на необходимост от уточняване съставлява използването на термина „купувачът на застраховката” (с.181, редове 4-5 отгоре надолу), вместо възприетия в законодателството на Република България точен термин „застраховачият” (вж., например, чл.257 и редица други разпоредби на Кодекса на търговското корабоплаване).

Изтъкнатите отделни недостатъци не са в състояние да намалят достоинствата на дисертационния труд, които бяха отбелязани по-горе в тази рецензия. Тези недостатъци не се отразяват отрицателно върху общата положителна оценка, която дисертационният труд заслужава.

Следователно, представеният на вниманието на научното жури дисертационен труд на редовния докторант Захари Игнатов Янакиев на тема „Договорът за имуществено застраховане в българското международно частно право” за присъждане на образователната и научна

степен „доктор” по мое мнение отговаря на изискванията на чл.6, ал.3 (нова, ДВ, бр.101 от 2010 г.), изр. първо и второ от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на чл.27, ал.1 (нова, ДВ, бр.19 от 2011 г.), изр. първо и второ от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Дисертационният труд съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват приноси в науката за международното частно право. Той показва, че авторът му притежава задълбочени познания по международното частно право, по което е трудът, и че има способности за самостоятелни научни изследвания. Структурата на дисертационния труда обхваща всички елементи, които посочената разпоредба на правилника изисква. В резултат на извършеното проучване на този труд смятам, че в случая са налице законовите условия за придобиване от кандидата на образователната и научна степен „доктор”. В качеството ми на член на научното жури изразявам положителното си становище по въпроса за присъждане на докторанта Захари Игнатов Янакиев на претендираната от него образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6 „Право” – международно частно право.

София, 5 декември 2014 година

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ-РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Иван Владимиров)